

Pedagogická profese a osobnost učitele

Termínem učitel se označuje člověk, který vzdělává a vychovává děti, mládež nebo dospělé. Má za úkol pečovat o tělesný, rozumový a citový vývoj člověka. Prvními přirozenými učiteli jsou rodiče.

Ve starověkém Řecku byl učitel (*didaskalos*) buď obecní či soukromý. Jemu asistoval pedagog (*paidagogos*), což byl otrok. Ve středověku existovaly veřejné školy, ale i soukromí učitelé. Často pracovali jako písaři či kostelní zpěváci (kantáre). Ještě v 18. století vykonávali učitelské povolání jako vedlejší zaměstnání vysloužilí vojáci, sluhové, písaři. Teprve v 19. st. se vytvořilo samostatné učitelské povolání, které zakazovalo další vedlejší povolání. V současné době, kdy je velký rozvoj komunikačních prostředků nemusí už učitel být hlavním zdrojem informací a začíná se používat pojem průvodce.

Profese učitele

Mezinárodně uznávaná definice označuje za učitele osoby, které ve vzdělávacích institucích žákům a studentům předávají **poznatky**, rozvíjí jejich **dovednosti** a formují jejich **postoje**. Bližší specifikace je obsažena ve formálních kurikulárních programech. Mezi učitele jsou tak zařazeni pouze ti pedagogičtí pracovníci, kteří přímo vyučují. Nemá-li tedy například ředitel školy vyučovací úvazek, není zahrnut do kategorie učitel. Učitelská kvalifikace se obecně rozlišuje podle stupně školy na předškolní, pro základní školy a pro střední školy, kde je dále rozdělena podle vyučovacích předmětů. Pro učitele vysokých škol není zvláštní učitelská příprava předepsána.

Odborná kvalifikace dle Školského zákona z r. 2004: *Učitel mateřské školy* se získá dle § 6 VŠ vzděláním se zaměřením na přípravu učitelů MŠ, nebo VOŠ zaměřením na ..., nebo SOŠ zaměřením na ....

Učitelka mateřské školy odpovídá za to, že:

- školní (třídní) vzdělávací program, který zpracovává, je v souladu s požadavky RVP PV;
- program pedagogických činností je cílevědomý a je plánován;
- je pravidelně sledován průběh předškolního vzdělávání a jsou hodnoceny jeho podmínky i výsledky.

Profesionální kvalifikace učitele

- diagnostické schopnosti – schopnost diagnostikovat třídu nebo žáka
- didaktické schopnosti – schopnost zaujmout a zajímavě podat učivo
- schopnost empatie – vcítění se do druhého
- pedagogická expresivnost – schopnost doplnit dostupné informace, tlumočit žákům vlastní pocity a myšlenky, ale také schopnost vnímat pocity a přání druhých
- konstruktivní schopnost – schopnost uspořádat učivo podle věku dětí a podle jejich schopností
- výrazové schopnosti
- organizační schopnosti
- komunikační schopnosti – schopnost navazovat vztahy
- schopnost získat autoritu

- tvořivost učitele – kreativita

Typologie učitele

- logotrop – zdůrazňuje vzdělání
- paidotrop – zaměřuje se na žáka, na jeho formování
- autoritativní typ – typické spíše pro logotropa, může mu chybět laskavost, humor
- sociální typ – spíše paidotrop, dává žákovi větší volnost, žák ale za sebe má větší zodpovědnost
- Vědecko-systematický typ – na vše jde systematicky, s rozvahou, logicky
- umělecký typ – pracuje intuitivně
- praktický typ – má dobré organizační schopnosti, ale často pracuje povrchně
- demokratický typ
- autoritativní typ – přísný
- liberální typ – dává moc volnosti, nekontroluje, neodměňuje apod.

Rozšiřující učivo pro nadané

Jakou učitelkou jste již nyní? Co chcete změnit? Co můžete změnit?

Na jaké učitele si vzpomenete za 10 let?

Jaké učitele byste nechali vychovávat svoje vlastní děti?

Co byste imaginární učitelce nikdy neodpustili?

Mají učitelky lépe vychované a vzdělané děti?

Mohou matky a otcové bez pedagogického vzdělání dobře připravit své dítě na život?

Novodobé potíže učitelské profese

- feminizace (ohrožení mladých chlapců, bez mužských vzorů)
- syndrom vyhoření (neschopnost oproštění od učitelského stigma, zapomenutí na duši)
- ztráta osobní zodpovědnosti (odkaz na autority, věty “ve vašem zájmu”, “pro vaše dobro”...)
- učitel není držitelem znalostí (chytré telefony, chytré navigace ... AI píše knihy, básně, hudbu..)
- zneužívání moci (čím menší dítě tím snadnější manipulace)
- problematika věrnosti (odvozené od víry a drolící se k rodičům, kamarádům, hodnotám, slovu...)
- přehlížení
- apatie

Tyto kusé body napomáhají vidět pestrost učitelova působení a sdělují, že každá z dílčích charakteristik pedagoga je jen střípkem složitého obrazu konkrétního jedince. Taky nám ukazují, že by žádný učitel neměl být pronásledován **vidinou perfekcionismu**, ale na druhou stranu, pokud se podaří stanovit učitelské „idoly“ mohou být tyto pro nás inspirací a pobídkou k zamyšlení.

J. Kořa stanovuje tyto **požadavky na ideálního učitele**:

1. Prvním požadavkem na ideálního učitele je mít rád děti a mládež a být schopen s nimi relevantně komunikovat.
2. Být dobře informovaný.
3. Být flexibilní.
4. Být optimistický.
5. Být modelem rolového chování.
6. Být schopen uvádět teoretické poznatky do praxe.
7. Být důsledný.
8. Být otevřený vůči ostatním a světu.
9. Být jasný a stručný.
10. Být trpělivý.
11. Být vtipný.
12. Být dostatečně sebejistým.
13. Projít pestrou přípravou na profesní dráhu.
14. Být vhodně upraven a dodržovat zásady osobní hygieny.